

Nieuwsbegrip Extra

Met enige regelmaat ontwikkelt Nieuwsbegrip in opdracht van bedrijven of maatschappelijke organisaties een speciale themales. Bedrijven die ons vragen om zulke lessen te ontwikkelen doen dit vaak in het kader van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen', ideale organisaties brengen via de les het maatschappelijke onderwerp waarop zij zich richten onder de aandacht.

De Nieuwsbegrip Extra-lessen worden mogelijk gemaakt door financiering van de externe opdrachtgever. De inhoud van de lessen wordt echter ontwikkeld door en valt volledig onder verantwoording van de Nieuwsbegripredactie.

Handleiding Nieuwsbegrip Week v/d Mediawijsheid 2023, niveau B

Vooraf

#week 10 t/m 17
vdmedia nov
wijsheid 2023

Deze les is ontwikkeld in samenwerking met Netwerk Mediawijsheid. De les sluit aan bij de Week van de Mediawijsheid 2023 (10 tot en met 17 november). Het

thema dit jaar is '#hierniet' en gaat met name over het stimuleren van sociaal gedrag online en bepalen we waar we met elkaar de grens trekken als het om kwetsend gedrag online gaat. Meer informatie over de Week van de Mediawijsheid vind je op de website weekvandemediawijsheid.nl.

MediaMasters: Samen mediawijs in de klas

Tijdens de Week van de Mediawijsheid kunnen groepen 7 en 8 meedoen aan MediaMasters: een spannende serious game over de kansen en gevaren van (digitale) media. Duizenden klassen strijden om de titel 'Meest mediawijze klas van Nederland'. En jouw klas kan ook nog meedoen. Op de website mediamasters.nl vind je meer informatie over de game en hoe je jouw klas aan kunt melden. Meedoen aan MediaMasters is gratis. Tijdens het Prijzenfestijn kun je ook de boeken: *Stuntvlogger Sam en de wolf van Weverseind* en *De jongen die ineens beroemd was* inclusief een handleiding met opdrachten van Nieuwsbegrip Fictie winnen.

Lesoverzicht

- Onderwerp** Tot hier en niet verder. Deze les sluit aan bij het onderwerp van de Week van de Mediawijsheid 2023 '#hierniet'.
- Lesdoel** De leerlingen lezen de tekst actief aan de hand van sleutelvragen. Ze bedenken voor, tijdens en na het lezen van de tekst vragen, die zij uiteindelijk gebruiken bij opdracht 2 (quiz maken). Na het lezen van de tekst vullen de leerlingen een schema (opwaartse en neerwaartse spiraal) in over de effecten van sociale media en anonimiteit online op hoe je je voelt. Tot slot gaan de leerlingen in opdracht 4 aan de slag met tips wat je kunt doen als je (zelf) te maken krijgt met kwetsend gedrag online.
- Leesdoel** De leerlingen weten na deze les welk effect (a)sociaal gedrag online op iemand kan hebben. Ook weten ze wat ze kunnen doen als ze (zelf) te maken krijgen met kwetsend gedrag online.
- Opdracht 1** Actief lezen

- Opdracht 2** Vragen stellen en een quiz spelen
Opdracht 3 Een schema maken (opwaartse en neerwaartse spiraal)
Opdracht 4 Wat kun jij doen? (extra opdracht)
referentie-niveau De tekst is geschreven op Nieuwsbegripniveau B en sluit aan bij referentieniveau 1F

Materiaal

Voor elke leerling:

- de tekst *Tot hier en niet verder* (niveau B);
- bijbehorende opdrachten voor niveau B;
- lege blaadjes (of strookjes) om de vragen en antwoorden op te noteren voor een quiz;
- voor elke leerling een rood en groen kaartje, voor de quiz;
- voor abonnees van Nieuwsbegrip: de strategiekaart *Vragen stellen* (op de website bij Basismateriaal).

Opdrachten

Toelichting

Actief lezen en sleutelvragen

In de basislessen van Nieuwsbegrip ligt de nadruk op het onderdeel Actief lezen. Onder actief lezen verstaan we het lezen van de tekst in drietallen, waarbij leerlingen in interactie met elkaar bespreken waar de tekst over gaat. Hierbij zijn ze gericht op de inhoud. Bij het actief lezen is het de bedoeling dat de leerlingen voorspellen, onduidelijkheden ophelderen en zelf vragen stellen. Hiervan maken ze notities op het werkblad Actief lezen. De sleutelvragen stimuleren leerlingen om verbanden te doorzien, afleidingen te maken en de tekst samen te vatten. Deze activiteiten zijn erop gericht de leerlingen te ondersteunen in het vormen van een mentaal plaatje van de tekst.

Werkwijze

- Introduceer het onderwerp klassikaal. Wat weten de leerlingen van het onderwerp? Wat verwachten ze in de tekst te lezen? Bespreek ook de vragen bij 'voor het lezen'. Bespreek de vragen bij vraag 1 klassikaal. De vragen bij vraag 2 bespreken de leerlingen in kleine groepjes. Maak van tevoren eventueel afspraken over de veiligheid in de groep, het luisteren naar elkaar, je kwetsbaar durven opstellen en respect hebben voor elkaar.
- Vraag de leerlingen welk leesdoel ze hebben (of geef ze het gegeven leesdoel) en bespreek de uitleg. Wijs de leerlingen zo nodig op de strategiekaart *Vragen stellen*.
- Groepjes II en III werken (indien mogelijk) in drietallen met de tekst en het werkblad Actief lezen met de sleutelvragen en maken daarna opdracht 2, waarin de leerlingen aan de slag gaan met het formuleren van vragen en antwoorden over de tekst voor de quiz. Bij opdracht 3 maken de leerlingen een schema bij de tekst. In opdracht 4 (extra opdracht) gaan de leerlingen aan de slag met tips voor wat

je kunt doen als je (zelf) te maken krijgt met kwetsend gedrag online. Bespreek de volgorde van de tips eventueel klassikaal.

- Begeleid zelf groep I. Maak gebruik van de modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen. De leerlingen kunnen daarnaast de strategiekaart *Vragen stellen* gebruiken. Laat de leerlingen na verlengde instructie met de rest van de leerlingen meedoen. Opdracht 4 is een extra opdracht.
- Nabespreking: check of lesdoel en leesdoel bereikt zijn. Laat de leerlingen eventueel zelf hun antwoorden controleren en bespreek waar ze moeite mee hadden.
- Neem de werkbladen Actief lezen in om inzicht te krijgen in het werk van de verschillende groepjes.

OPDRACHT 1

klassikaal/
drietallen

Modelen

Actief lezen en sleutelvragen beantwoorden

1. Introduceer het onderwerp klassikaal. Wat weten de leerlingen van het onderwerp? Wat verwachten ze in de tekst te lezen? Bespreek ook de vragen bij 'voor het lezen'. Bespreek de vragen bij vraag 1 klassikaal. De vragen bij vraag 2 bespreken de leerlingen in kleine groepjes. Maak van tevoren eventueel afspraken over de veiligheid in de groep, het luisteren naar elkaar, je kwetsbaar durven opstellen en respect hebben voor elkaar.
2. Maak groepjes, of vraag de leerlingen dit te doen. Geef uitleg over de werkwijze bij Actief lezen. Bespreek de lesdoelen. Vertel ook wat het leesdoel is.
Leesdoel: De leerlingen weten na deze les welk effect (a)sociaal gedrag online op iemand kan hebben. Ook weten ze wat ze kunnen doen als ze (zelf) te maken krijgen met kwetsend gedrag online. Werk klassikaal of in groepjes bij het lezen van de tekst. Maak gebruik van onderstaande modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen.
3. De leerlingen gaan verder zelfstandig aan de slag. Bespreek klassikaal de antwoorden op de sleutelvragen.

Modeltekst

Modelen van de inleiding en begin van het tweede stukje m.b.t. actief lezen en verbanden:

Zeg bijvoorbeeld het volgende: *de titel van de tekst is: Tot hier en niet verder* Wat zouden ze daarmee bedoelen? Bij de tekst staat een afbeelding met de tekst '#hierniet. Ook staan daar allemaal tekens in die je weleens ziet in bijvoorbeeld strips, als er wordt gescholden. Ik ben nu wel benieuwd! Ik lees eerst de inleiding van de tekst.

Een appje hier, een like daar. Ping! Er komt weer een berichtje binnen. Tegenwoordig staat iedereen digitaal met elkaar in contact. *Ja, dat zie ik inderdaad ook. Mensen zitten tegenwoordig veel op hun telefoon en vaak zijn ze dan bezig met sociale media. Gelukkig is dat contact meestal leuk en gezellig. Maar niet elke online interactie is leuk. Soms gaat het zelfs te ver. Hmmm, wat zouden ze hier precies bedoelen?*

Waar trekken we de grens? *Wat bedoelen ze daarmee, een grens trekken? Dat is niet letterlijk, denk ik. Misschien dat je zegt: 'tot hier en niet verder', net zoals in de titel van de tekst staat? Dat staat centraal in de Week van de Mediawijsheid. In deze week, van 10 tot en met 17 november 2023, is er veel aandacht voor ons gedrag online. Ook kunnen groep 7 en 8 gratis meedoen aan MediaMasters: de spannende serious game over mediawijsheid.*

Er is dus sowieso een game te doen tijdens de Week van de Mediawijsheid, maar wat nog meer? Hopelijk staat dat ook in deze tekst.

Wat hebben jullie mij horen doen? Ik dacht hardop na over de tekst. Ik stelde ook vragen aan mezelf. Dat hoort bij actief lezen. Als je actief leest, sta je ook stil bij onbekende woorden. En ik heb ook steeds gekeken naar lastige woorden in de tekst. Ik probeerde er meteen achter te komen wat zo'n lastig woorden betekende, door te denken waar ik zo'n woord al eens eerder tegen was gekomen. Toen wist ik al een beetje wat het ongeveer moest betekenen.

Laat een van de leerlingen hardop denkend het volgende stukje lezen.

Leg uit: *als je in je groepje actief aan het lezen bent, ga je ook de sleutelvragen bij de tekst bespreken. In de*

Inleiding

Sleutelvraag 1: Welke campagne is de aanleiding voor het schrijven van deze tekst?

Hulpvraag 1a: Lees regel 3-5 nog een keer.

Hulpvraag 1b: Wat betekent het als iets **centraal staat** (regel 3-4)?

Let op!

De **eerste hulpvraag** bij een stukje is altijd:
Wat heb je in het stukje gelezen?

Sleutelvraag 2: Wat is het doel van deze campagne?

Hulpvraag 2: Lees regel 4-5 nog een keer.

Niet lekker in je vel

Sleutelvraag 3: Wat voor effect kunnen sociale media hebben op hoe je je voelt?

Hulpvraag 3a: Wat zegt Robert Vonk in regel 12-15?

Hulpvraag 3b: Wat betekent **eenduidig** (regel 12)?

Hulpvraag 3c: Wat betekent het woord **de mentale gezondheid** in regel 13?

Hulpvraag 3d: Wat betekent het als je **(niet) lekker in je vel zit** (regel 14)?

Hulpvraag 3e: Let op het signaalwoord voor een *conclusie* in regel 14.

Even vergeten

Sleutelvraag 4: Waar gebruiken sommige mensen sociale media voor?

Hulpvraag 4a: Wat zegt psycholoog Thijs Launspach hierover in regel 22-24?

Hulpvraag 4b: Wat is een **psycholoog** precies? Wat doet zo'n persoon?

Hulpvraag 4c: Let op het signaalwoord voor een *voorbeeld* in regel 23.

Sleutelvraag 5: Wat zegt psycholoog Thijs Launspach daarvan? Vindt hij het goed of juist niet?

Hulpvraag 5: Wat is volgens Thijs Launspach beter? Tijd besteden aan TikTok of tijd besteden aan vriendschappen en relaties?

Veilig anoniem

Sleutelvraag 6: Wat zijn de nadelen van anonimiteit online?

Hulpvraag 6a: Wat betekent **anoniem** precies?

Hulpvraag 6b: Wat staat hierover in regel 32-33?

Sleutelvraag 7: En wat zijn juist de voordelen?

Hulpvraag 7a: Let op het signaalwoord voor een *tegenstelling* in regel 33.

Hulpvraag 7b: Wat betekent **stimuleren** (regel 34)?

#hierniet

Sleutelvraag 8: Het Netwerk Mediawijsheid organiseert de Week van de Mediawijsheid. Wat wil deze organisatie met het thema van dit jaar bereiken?

Hulpvraag 8a: Lees regel 42-43 nog een keer.

Hulpvraag 8b: **Een grens trekken** (regel 42) is hier figuurlijk bedoeld. Wat bedoelt de schrijver ermee?

Sleutelvraag 9: Wat kun je tijdens de Week van de Mediawijsheid allemaal doen?

Hulpvraag 9: Let op de *opsomming* in regel 45 en 46.

Na het lezen

Sleutelvraag 9: Ga jij meedoen aan een van de activiteiten tijdens de Week van de Mediawijsheid?

Leg ook uit waarom (niet).

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 2

klassikaal/
groepjes

Een quiz spelen

Lees en bespreek gezamenlijk de uitleg. Geef elk groepje een set losse blaadjes of stroken om hun vragen en daarbij horende antwoorden op te kunnen schrijven. Schrijf eventueel de vraagwoorden (wwwh-woorden) nog een keer op het bord.

Neem alle vragen in en selecteer er een aantal (bijvoorbeeld tien) om de quiz mee te spelen. Geef elke leerling een rood en groen kaartje.

Lees elke vraag luid en duidelijk voor. Stop even na de vraag, lees dan antwoord 1 voor. Pauzeer weer even en lees dan antwoord 2 voor. Geef de leerlingen vervolgens de kans om een rood dan wel groen kaartje in de lucht te steken. Alle leerlingen die het antwoord fout hebben, moeten gaan zitten. De rest blijft staan. Welke leerling blijft uiteindelijk het langst staan? Deze leerling is de winnaar!

OPDRACHT 3

tweetalen/
klassikaal

Sleutelschema

Een schema maken

De leerlingen noteren de zinnen op de juiste plaats in het schema.

OPDRACHT 4

individueel/
groepjes

Wat kun jij doen?

De leerlingen lezen en bespreken alle tips. Vervolgens knippen zij de tips lossen en bespreken wat volgens hen de juiste volgorde is van aanpak. Hun uiteindelijke antwoord wisselen ze uit met een ander groepje. Er is niet één goed antwoord, de argumentatie van de leerlingen is het belangrijkste.

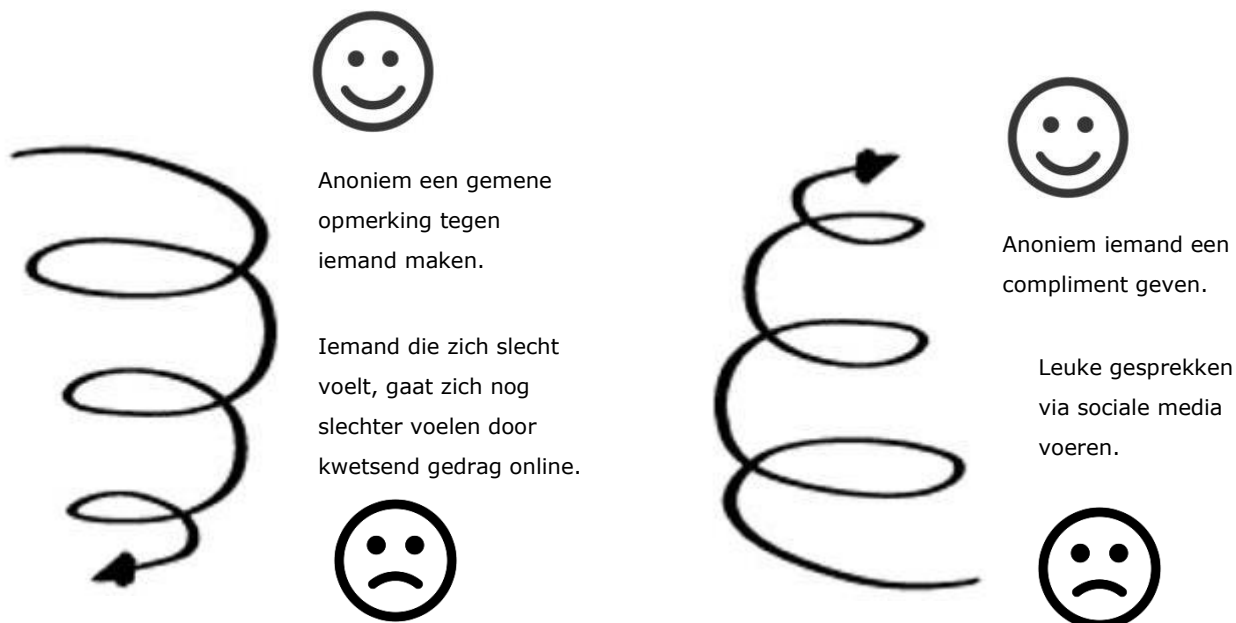
Antwoorden

OPDRACHT 1 Actief lezen en sleutelvragen beantwoorden

Tijdens het lezen	
Inleiding	<p>1. Welke campagne is de aanleiding voor het schrijven van deze tekst? <i>De Week van de Mediawijsheid is de aanleiding voor het schrijven van deze tekst. Deze week vindt dit jaar plaats van 10 tot en met 17 november.</i></p> <p>2. Wat is het doel van deze campagne? <i>Het doel van deze campagne is om sociaal gedrag online te stimuleren.</i></p>
Niet lekker in je vel	<p>3. Wat voor effect kunnen sociale media hebben op hoe je je voelt? <i>Het is niet precies duidelijk wat voor effect sociale media hebben op hoe je je voelt. Onderzoeken laten telkens iets anders zien. Wat wel duidelijk is, is dat als je al niet lekker in je vel zit, je je nog slechter kan voelen door de dingen die je online meemaakt.</i></p>
Even vergeten	<p>4. Waar gebruiken sommige mensen sociale media voor? <i>Sommige mensen gebruiken sociale media om vervelende gevoelens even te vergeten.</i></p> <p>5. Wat zegt psycholoog Thijs Launspach daarvan? Vindt hij het goed of juist niet? <i>Thijs Launspach vindt dat je beter je tijd aan vriendschappen en relaties kunt besteden dan aan sociale media, omdat je daar meestal gelukkiger van wordt.</i></p>
Veilig anoniem	<p>6. Wat zijn de nadelen van anonimiteit online? <i>Door anonimiteit kunnen mensen makkelijker vervelende dingen zeggen, is de gedachte.</i></p> <p>7. En wat zijn juist de voordelen? <i>Door anonimiteit kun je je makkelijker kwetsbaar opstellen en sociaal te zijn.</i></p>

<p>#hierniet</p>	<p>8. Netwerk Mediawijsheid organiseert de Week van de Mediawijsheid. Wat wil deze organisatie met het thema van dit jaar bereiken? <i>Netwerk wil bereiken dat we samen een grens trekken bij kwetsend gedrag online en het daar ook samen over hebben.</i></p> <p>9. Wat kun je tijdens de Week van de Mediawijsheid allemaal doen? <i>Er zijn tijdens de Week van de Mediawijsheid activiteiten op school, in de bibliotheek en bij de gemeente. Ook kun je met je klas meedoen aan de serious game MediaMasters.</i></p>
<p>Na het lezen</p>	
<p>10. Ga jij meedoen aan een van de activiteiten tijdens de Week van de Mediawijsheid? Leg ook uit waarom (niet). <i>Eigen antwoord.</i></p>	

OPDRACHT 3

Anoniem een gemene opmerking tegen iemand maken.

Iemand die zich slecht voelt, gaat zich nog slechter voelen door kwetsend gedrag online.

Anoniem iemand een compliment geven.

Leuke gesprekken via sociale media voeren.

Werkblad Actief Lezen

Groepje van: _____

Leesdoel: Na het lezen van de tekst weet ik _____

Aantekeningen bij de stukjes

Noteer hieronder belangrijke informatie, onbekende woorden en eigen vragen. Schrijf ook de antwoorden van de sleutelvragen op.

Inleiding

Antwoord op sleutelvraag 1:

Antwoord op sleutelvraag 2:

Niet lekker in je vel

Antwoord op sleutelvraag 3:

Even vergeten

Antwoord op sleutelvraag 4:

Antwoord op sleutelvraag 5:

Veilig anoniem

Antwoord op sleutelvraag 6:

Antwoord op sleutelvraag 7:

#hierniet

Antwoord op sleutelvraag 8:

Antwoord op sleutelvraag 9:

Na het lezen

Antwoord op sleutelvraag 10: